

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

Karar Sayısı: 2264

14 Mart 2012 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 6732 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadağ Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanmasına, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2 nci ve 3 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.

4 Mart 2020

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
KARADAĞ HÜKÜMETİ
ARASINDA
YATIRIMLARIN
KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Bundan sonra "Akit Taraflar" olarak adlandırılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Karadağ Hükümeti;

Özellikle bir Akit Tarafın yatırımcılarının, diğer Akit Tarafın ülkesindeki yatırımları ile ilgili olarak, aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile;

Bu gibi yatırımlara uygulanacak muameleye ilişkin bir anlaşmanın sermaye ve teknoloji akımı ile Akit Tarafların ekonomik kalkınmasını teşvik edeceğini kabul ederek;

Yatırımlara adil ve eşit muamele edilmesinin; yatırımlar için istikrarlı bir ortamın idamesi ve ekonomik kaynakların etkin kullanımının en üst düzeye çıkarılması açısından arzulanır olduğunda mutabık kalarak; ve

Bu amaçlara sağlık, güvenlik ve çevreye ilişkin genel uygulama önlemleri yanında uluslararası kabul görmüş işçi haklarını zayıflatmadan ulaşılabileceğine ikna olarak;

Yatırımların teşviki ve karşılıklı korunması ile ilgili bir anlaşmanın yapılmasına karar vermiş olarak;

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1

Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amacı bakımından:

1. "Yatırım" terimi; uzun süreli ekonomik ilişkiler kurmak amacıyla bir Akit Tarafın ülkesinde bu Akit tarafın kanunlarına ve düzenlemelerine uygun olarak edinilen, iş faaliyetlerine ilişkin her türlü mal varlığını ifade eder ve bunlarla sınırlı olmamak üzere özellikle aşağıdakileri içerir:

(a) taşınır ve taşınmaz malların yanı sıra ipotek, rehin ve ülkesinde malvarlığının bulunduğu Akit Tarafın kanun ve düzenlemelerine uygun olarak tanımlanan diğer benzer hakları;

(b) yeniden yatırılan gelirler, para alacakları veya bir yatırımla ilgili mali değeri olan diğer bütün haklar;

(c) hisseler, hisse senetleri ya da şirketlere iştirakin diğer her türlü şekli;

(d) markalar, ticari itibar ve know-how ve diğer benzer hakların yanı sıra patentler, sinai tasarımlar, teknik süreçler gibi sinai ve fikri mülkiyet hakları ;

(e) doğal kaynaklara ilişkin olarak verilen imtiyazlar da dahil olmak üzere, kanun veya sözleşme ile verilmiş iş imtiyazları.

Bununla birlikte; bir şirketin yüzde onundan (10) daha az hissesine veya oy hakkına tekabül eden ve borsa yoluyla edinilmiş yatırımlar işbu Anlaşma kapsamına girmez.

2. "Yatırımcı" terimi:

Diğer Akit Tarafın ülkesinde yatırım yapmış olan

(a) kanunlarına göre bir Akit Tarafın vatandaşlığını haiz olan gerçek kişiler,

(b) kayıtlı işyerleri ile birlikte faaliyetlerinin önemli bir bölümü bir Akit Tarafın ülkesinde bulunan ve o Akit Tarafın yürürlükteki mevzuatı çerçevesinde kurulmuş veya teşekkül etmiş şirketleri, firmaları veya iş ortaklıklarını

ifade eder.

3. "Gelirler" terimi bir yatırımdan elde edilen meblağları ifade eder ve bunlarla sınırlı olmamakla beraber özellikle, kar, faiz, sermaye kazançları, royaltiler, ücretler ve temettüleri içerir.

4. "Ülke" terimi; kara ülkesini, iç sularını, karasularını ve bunların üzerindeki hava sahasını, aynı zamanda canlı ve cansız doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve korunması amacıyla her Akit Tarafın uluslararası hukuka uygun olarak üzerinde egemenlik ve yargı hakkına sahip olduğu deniz alanlarını ifade eder.

MADDE 2

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Kendi kanun ve düzenlemelerine tabi olarak, her bir Akit Taraf, ülkesinde, diğer Akit Taraf yatırımcılarının yatırımlarını mümkün olduğunca teşvik eder.

2. Her bir Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımları, diğer Akit Tarafın ülkesinde her zaman adil ve eşit muameleye tabi tutulacak ve tam korumadan yararlanacaktır. Akit Taraflardan hiçbiri, keyfi veya ayrımcı tedbirlerle yatırımların yönetilmesine, sürdürülmesine, kullanımına, faydalanılmasına, genişletilmesine veya elden çıkarılmasına hiç bir şekilde engel olamaz.

MADDE 3

Yatırımlara Uygulanacak Muamele

1. Her bir Akit Taraf, kanunları ve düzenlemeleri çerçevesinde, yatırımları herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumlarda uygulanandan daha az elverişli olmayacak şekilde ülkesine kabul eder.

2. Her bir Akit Taraf, bu yatırımların yapılmasını müteakip, bu yatırımlara hangisi en elverişli ise, kendi yatırımcılarının yatırımları ya da herhangi bir üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumlarda uyguladığı muameleden daha az elverişli olmayan bir muamelede bulunur.

3. Akit Taraflar, ülkelerinde yatırım yapmak üzere ya da bir yatırımın yürütülmesiyle ilgili olarak ülkelere giriş yapmak ya da ülkelerinde geçici olarak ikamet etmek isteyen diğer Akit Tarafın gerçek kişilerinin başvurularını ulusal mevzuatları çerçevesinde iyi niyetle değerlendirir: Bu aynı zamanda bir yatırıma ilişkin olarak bir Akit Taraf ülkesine çalışmak üzere giriş yapmak ya da geçici olarak ikamet etmek isteyen diğer Akit Taraf vatandaşları için de geçerlidir. Çalışma izni başvuruları da aynı şekilde iyi niyetle değerlendirilecektir.

4.(a) İşbu Maddenin hükümleri, bir Akit Tarafın tamamen ya da kısmen vergilendirmeye ilişkin bir diğer uluslararası anlaşma veya düzenleme ile tanımlanmış olduğu bir muameleyi, tercihi veya ayrıcalığı, diğer Akit Tarafın yatırımcılarına da sağlamakla yükümlü olduğu şeklinde yorumlanmaz.

(b) İşbu Anlaşmanın ayrımcılık yapmama, milli muamele ve en çok kayırılan ulus muamelesi hükümleri, Akit Taraflardan herhangi birinin, bir gümrük birliği, ekonomik birlik veya parasal birliğe, bir ortak pazara veya serbest ticaret bölgesine üyeliğinden veya bunlarla ortaklığından kaynaklanan ve bu Akit Tarafın kendi vatandaşlarına ya da

şirketlerine veya bu gibi bir birliğin, ortak pazarın ya da serbest ticaret bölgesinin Üye Devletlerinin vatandaşlarına veya şirketlerine veya herhangi bir üçüncü Devletin vatandaşlarına veya şirketlerine tanıdığı olduğu tüm mevcut veya gelecekteki avantajlara uygulanmaz.

(c) İşbu Maddenin 1 ve 2. paragrafları aynı zamanda hem işbu Anlaşmada hem de Akit Taraflardan birinin imzacısı olduğu diğer benzer bir uluslararası anlaşmada yer alan usul hakları konusundaki hükümler bakımından uygulanmaz.

(d) İşbu Anlaşmanın 2. ve 3. Maddelerinin hükümleri, ev sahibi Akit Tarafı toprak, gayrimenkul ve bunlar üzerindeki aynı hak edinimi bakımından kendi yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muamelenin aynısını diğer Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına uygulamakla yükümlü kılmaz.

MADDE 4 **Düzenleme Hakkı**

1. İşbu Anlaşmanın hiç bir hükmü, bir Akit Tarafın:

a) insan, hayvan veya bitki hayatı veya sağlığının veya çevrenin korunması için düzenlenen ve uygulanan;

b) canlı veya cansız tükenebilir doğal kaynakların korunmasıyla ilgili;

ayrımcı olmayan herhangi bir önlemi almasına, sürdürmesine ya da uygulamasına engel olacak şekilde yorumlanamaz.

2. İşbu Anlaşmanın hiç bir hükmü:

(a) bir Akit Tarafın, açıklanmasını temel güvenlik çıkarlarına aykırı gördüğü herhangi bir bilgiyi açıklamasını veya böyle bir bilgiye erişime izin vermesini gerektirecek şekilde;

(b) hiç bir Akit Tarafın,

(i) silah, cephane ve savaş gereçleri ticareti ile bir askeri ya da diğer bir güvenlik kuruluşuna doğrudan veya dolaylı olarak diğer mal, teçhizat, hizmet ve teknoloji sağlama amacıyla yapılan alışveriş ve işlemlere ilişkin;

(ii) savaş zamanında veya uluslararası ilişkilerle ilgili diğer acil durumlarda;

veya

(iii) nükleer silahların veya diğer patlayıcı nükleer cihazların yayılmasının önlenmesine ilişkin ulusal politikaların veya uluslararası Anlaşmaların uygulanmasıyla ilgili olarak

kendi temel güvenlik çıkarlarının korunması için gerekli gördüğü tedbirleri almasına engel olacak şekilde ; veya

(ç) herhangi bir Akit Tarafı, uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesi için Birleşmiş Milletler Şartından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla harekete geçmekten alıkoyacak şekilde;

yorumlanamaz.

MADDE 5

Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, kamu yararı gözetilerek, ayrımcı olmayacak biçimde; arunda, yeterli ve etkin tazminat ödenerek, uygun hukuki usule ve işbu Anlaşmanın 3. Maddesinde belirtilen muamele genel prensiplerine göre yapılanlar hariç olmak üzere kamulaştırılmaz, devletleştirilemez veya doğrudan ya da dolaylı olarak benzer etkisi olan tedbirlere (bundan sonra kamulaştırma olarak anılacaktır) maruz bırakılmaz.

2. Sağlık, güvenlik ve çevre gibi halkın genel refahını ilgilendiren meşru hedeflerin korunması amacıyla düzenlenen ve uygulanan ayrımcı olmayan yasal önlemler, dolaylı kamulaştırma teşkil etmez.

3. Tazminat, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya kamuoyuna duyurulduğu tarihten önceki piyasa değerine eşit olur. Tazminat gecikme olmaksızın ödenir ve 7.Maddede belirtildiği gibi serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

4.Tazminatın ödenmesinde gecikme olması durumunda tazminat, kamulaştırma tarihinden ödeme tarihine kadar geçen süre için kanun ile herhangi bir faiz oranı öngörülmemişse tarafların üzerinde uzlaşmaya vardıkları bir oran üzerinden hesaplanacak faizi de içerir.

MADDE 6

Zararlar için Tazminat

Yatırımları diğer Akit Tarafın ülkesinde savaş, isyan, kargaşa veya diğer benzeri olaylar nedeniyle zarar gören Akit Taraflardan her birinin yatırımcıları, diğer Akit Tarafın bu gibi kayıplar bakımından aldığı tazmin edici tedbirlere ilişkin olarak, diğer Akit Tarafın kendi yatırımcılarına veya herhangi bir üçüncü bir Devletin yatırımcılarına, uyguladığı muameleden daha az elverişli olmamak üzere, hangisi en elverişli ise, o muameleye tabi tutulur.

MADDE 7
Ülkesine İade ve Transfer

1. Her bir Akit Taraf, vergisel yükümlülüklerin yerine getirilmesini müteakip, bir yatırıma ilişkin bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve gecikme olmaksızın yapılmasına iyi niyetle izin verir. Bu gibi transferler, aşağıdakileri içerir:

(a) gelirler,

(b) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen gelirler,

(c) 5.Madde'de çerçevesindeki tazminatlar ,

(d) yatırımlarla ilgili olarak alınmış kredilerin anapara ve faiz ödemeleri,

(e) diğer Akit Tarafın ülkesinde, bir yatırımla ilgili uygun çalışma izinlerini edinmiş olan bir Akit Tarafın vatandaşlarının aldıkları maaş, ücret ve diğer gelirleri,

(f) bir yatırım uyumsuzluğundan kaynaklanan ödemeler.

2. Aksi yatırımcı ve ülkesinde yatırım yapılan Akit Tarafça kararlaştırılmadıkça, transferler, yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya herhangi bir konvertibl para birimiyle, transferin yapıldığı tarihte geçerli olan piyasa döviz kuru üzerinden yapılır.

3. Bu maddenin 1 ve 2. fıkraları saklı kalmak üzere, her bir Akit Taraf sınır aşan sermaye ve ödeme işlemlerine ilişkin olarak, Avrupa Birliği'ninkiler de dâhil olmak üzere, bunlarla kısıtlı olmamakla beraber, özellikle aşağıda sayılan durumlarda önlemler alabilir veya bu önlemleri sürdürebilir:

a) ciddi ödemeler dengesi güçlükleri ve dış finansal zorluklar veya bunların tehdidi durumu; veya

b) sermaye hareketlerinin, makroekonomi yönetimi ve özellikle para ve döviz kuru politikaları üzerinde ciddi zorluklar yarattığı veya yaratma tehlikesi olduğu istisnai durumlar; veya

c) istisnai bir durum olan ve uluslararası örgütler tarafından uygulanan, Akit Taraflar üzerinde bağlayıcı ekonomik yaptırımlar.

4. Bu Maddenin 3.paragrafında belirtilen tedbirler:

a) işbu Maddenin 3.paragrafında belirtilen durumlarla başa çıkılması için gerekli tedbirleri aşamaz.

b) geçici olarak uygulanır ve koşullar elverdiği anda kaldırılır; ve

c) diğer Akit Tarafa derhal bildirilir.

MADDE 8

Halefiyet

1. Eğer bir Akit Taraf yatırımcısının yatırımı, ticari olmayan risklere karşı kanuni bir sistem dâhilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın yatırımcı ile sigortalayan arasındaki sigorta anlaşmasının şartlarından kaynaklanan her türlü halefiyeti diğer Akit Tarafa tanıacaktır.

2. Sigortalayan halefiyetten dolayı yatırımcının haklarını kullanmaya ve taleplerini öne sürmeye yetkilidir ve yatırım ile ilgili yükümlülükleri üstlenir. Halef olunan haklar veya talepler yatırımcının asli hak veya taleplerini aşmaz.

3. Bir Akit Taraf ile sigortalayan arasındaki uyuşmazlıklar işbu Anlaşmanın 9'uncu Maddesinin hükümlerine göre çözümlenir.

MADDE 9

Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın Yatırımcıları Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Akit Taraflardan biri ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı arasındaki, bu yatırımcının yatırımı ile ilgili uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından ayrıntılı bilgi içerecek şekilde ülkesinde yatırım yapılan Akit Tarafa yazılı olarak bildirilir. Mümkün olduğu ölçüde, yatırımcı ve ilgili Akit Taraf bu uyuşmazlıkları danışmalar ve müzakereler yoluyla iyi niyetle çözmeye gayret ederler.

2. Uyuşmazlıkların, 1.paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihini takip eden altı (6) ay içerisinde bu şekilde çözümlenmemesi halinde, uyuşmazlıklar yatırımcının seçebileceği aşağıdaki mercilere sunulabilir:

(a) ülkesinde yatırımın yapılmış olan Akit Tarafın yetkili mahkemesine,

(b) her ikisinin de taraf olmaları durumunda, "Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi" ile kurulmuş Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez (ICSID),

(c) 2010 yılında gözden geçirilmiş olan Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL)'nın Tahkim Usulü Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir ad hoc hakem heyeti.

3. Yatırımcının uyuşmazlığı işbu Maddenin 2. paragrafında bahsedilen uyuşmazlık çözüm yollarından birine veya diğerine sunduğu andan itibaren, bu yollardan birinin seçimi nihaidir.

4. Bu Maddenin 2. paragrafının hükümlerine bakılmaksızın;

(a) yalnızca, mevcut olması halinde, gerekli izni almış ve ülkesinde yatırım yapılan Akit Tarafın yabancı sermaye ile ilgili mevzuatına uygun olarak ve fiilen başlamış yatırım faaliyetlerinden doğrudan kaynaklanan uyuşmazlıklar, Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez'e (ICSID) veya Akit Tarafların üzerinde uzlaştıkları diğer herhangi bir uluslararası uyuşmazlık çözüm mekanizmasına sunulabilir.

(b) gayrimenkuller üzerindeki mülkiyet hakları ve aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar tamamen ülkesinde yatırım yapılan Akit Tarafın yargılama yetkisi altındadır ve bu nedenle Yatırım Uyuşmazlıkları Çözümü için Uluslararası Merkez'e (ICSID) ya da diğer herhangi bir uluslararası uyuşmazlık çözümü mekanizmasına sunulamaz.

5. Tahkim kurulu kararlarını, işbu Anlaşmanın hükümleri, ülkesinde yatırım yapılan ve uyuşmazlığa taraf olan Akit Tarafın kanunları ve düzenlemelerine (kanunlar ihtilafına ilişkin kurallar da dahil olmak üzere) ve her iki Akit Tarafça kabul edilen ilgili uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak alır.

6. Tahkim kararları uyuşmazlığın bütün tarafları için nihai ve bağlayıcıdır. Her bir Akit Taraf verilen kararları kendi ulusal kanunları çerçevesinde yerine getirmeyi taahhüt eder.

MADDE 10

Akit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Akit Taraflar işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulanmasıyla ilgili olarak aralarında çıkan herhangi bir uyuşmazlığa iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde hızlı ve adil bir çözüm arayacaklardır. Bu bakımdan, Akit Taraflar bu gibi çözümlere varmak için doğrudan ve anlamlı müzakerelerde bulunmayı kabul ederler. Eğer Akit Taraflar uyuşmazlığın başladığı tarihten itibaren altı (6) ay içerisinde yukarıda belirtilen yöntemler

ile kendi aralarında bir anlaşmaya varamazlarsa uyuşmazlık, Akit Taraflardan herhangi birinin isteği üzerine, üç üyeli bir tahkim heyetine sunulabilir.

2. Talebin alınmasından itibaren iki (2) ay içerisinde, her bir Akit Taraf bir hakem tayin edecektir. Tayin edilen bu iki hakem üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Akit Taraflardan birinin belirtilen süre içinde hakemi tayin etmemesi halinde, diğer Akit Taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanı'ndan atamayı yapmasını isteyebilir.

3. Eğer her iki hakem atamalarından itibaren iki (2) ay içerisinde Başkan seçiminde anlaşmaya varamazlar ise, Başkan Akit Taraflardan birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından atanır.

4. Eğer, bu Madde'nin 2'inci ve 3'üncü paragraflarında belirtilen durumlarda, Uluslararası Adalet Divanı Başkanı söz konusu görevi yerine getirmekten alıkonursa ya da Başkan Akit Taraflardan birinin vatandaşı ise, atama Başkan Vekili tarafından yapılacaktır ve eğer Başkan Vekili de bu görevi yerine getirmekten alıkonursa ya da Başkan Vekili Akit Taraflardan birinin vatandaşı ise, atama Akit Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılır.

5. Tahkim Heyeti Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç (3) ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer hükümleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaktır. Böyle bir anlaşmanın olmaması halinde Tahkim Heyeti, genel kabul görmüş uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak, usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

6. Aksi kararlaştırılmadıkça, Başkanın seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içerisinde bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve tahkim heyeti, hangisi daha sonra gerçekleşirse, son beyanların sunulduğu veya duruşmaların bittiği tarihten sonra iki ay içinde karara varacaktır. Tahkim heyeti, nihai ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alacaktır.

7. Başkanın, diğer hakemlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Akit Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Tahkim Heyeti giderlerin daha yüksek bir oranının Akit Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, işbu Anlaşmanın 9'uncu Maddesi uyarınca bir tahkim heyetine sunulmuşsa ve hala heyet öntündeysen, aynı uyuşmazlık işbu Madde hükümleri uyarınca başka bir tahkim heyetine sunulamaz. Bu, her iki Akit Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurulmasını engellemeyecektir.

MADDE 11

Uygulama Kapsamı

İşbu Anlaşma, bir Akit Tarafın yatırımcılarının diğer Akit Tarafın ülkesinde, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce ya da sonra, o ülkenin ulusal kanun ve düzenlemelerine göre yapılan yatırımlarına uygulanır. Bununla birlikte; işbu Anlaşma yürürlüğe girmesinden önce ortaya çıkan uyuşmazlıklara uygulanmaz.

MADDE 12
Yürürlüğe Giriş

1. İşbu Anlaşma, Akit Tarafların, yürürlüğe girmeye ilişkin gerekli dahili yasal işlemlerin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim tarihinde yürürlüğe girer. Anlaşma on (10) yıllık bir süre boyunca yürürlükte kalır ve bu Maddenin 3.paragrafına göre Akit Taraflardan biri anlaşmayı sona erdirmeye niyetini ifade etmediği takdirde, zımni anlaşma yoluyla yenilenebilir.

2. İşbu Anlaşma Akit Tarafların karşılıklı yazılı rızasıyla her zaman değiştirilebilir. Bu değişiklikler, işbu Maddenin ilk paragrafında belirtilen aynı yasal usul çerçevesinde yürürlüğe girer.

3. Akit Taraflardan her biri, diplomatik kanallar yoluyla, ilgili sona erme tarihinden asgari bir yıl önce diğer Akit Tarafa anlaşmayı sona erdirmeye niyetiyle ilgili yazılı bildirimde bulunarak işbu Anlaşmayı feshedebilir.

4. İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılmış veya edinilmiş ve işbu Anlaşmanın kapsamında olan diğer yatırımlarla ilgili olarak, işbu Anlaşmanın diğer tüm maddelerinin hükümleri sona erme tarihinden itibaren bir on (10) yıllık süre için daha geçerli olmaya devam eder.

YUKARIDAKİ HUSUSLAR MUVACEHESİNDE, işbu Anlaşma tam yetkili temsilcileri tarafından imzalanmıştır.

Ankara’da, 14 Mart 2012 tarihinde iki nüsha olarak Türkçe, Karadağca ve İngilizce dillerinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır.

İşbu Anlaşmanın yorumunda farklılık olması halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

KARADAĞ
HÜKÜMETİ ADINA

Zafer CAĞLAYAN
Ekonomi Bakanı

Vladimir KAVARIC
Ekonomi Bakanı

**SPORAZUM IZMEĐU
VLADE REPUBLIKE TURSKE
I
VLADE CRNE GORE
O UZAJAMNOM PODSTICANJU I ZAŠTITI
INVESTICIJA**

Vlada Republike Turske i Vlada Crne Gore, u daljem tekstu: „ugovorne strane“.

Sa željom da se promoviše veća ekonomska saradnja između njih, naročito u pogledu investicija investitora jedne ugovorne strane, na teritoriji druge ugovorne strane;

Prepoznavši da će sporazum o tretmanu dogovorene investicije podsticati protok kapitala i tehnologije, kao i ekonomski razvoj ugovornih strana;

Saglasne da je pravičan i nepristrasan tretman investicija poželjan, kako bi se održao stabilan okvir za investicije i maksimalno korisna upotreba ekonomskih resursa; i

Ubijedene da se ovi ciljevi mogu postići bez odstupanja u opštoj primjeni zdravstvenih i bezbjednosnih standarda, kao i standarda u oblasti zaštite životne sredine, kao i međunarodno priznatih radnih prava,

Riješene da zaključe sporazum koji se tiče podsticanja i recipročne zaštite investicija,

Usaglasile su se kako slijedi:

ČLAN 1

Definicije

Za svrhu ovog Sporazuma:

1. Termin „investicija“ označava svaku vrstu aktive, koja je u vezi sa poslovnim aktivnostima, stečena za svrhu uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa na teritoriji ugovorne strane, u skladu sa njenim zakonima i propisima, i naročito, ali ne i isključivo, obuhvata sljedeće:
  - (a) pokretnu i nepokretnu imovinu, kao i bilo koja druga prava kao što su hipoteke, zalozi, obaveze i sva ostala slična prava, kao što je definisano u skladu sa zakonima i propisima ugovorne strane, na čijoj se teritoriji ta imovina nalazi,
  - (b) reinvestiranu dobit, novčana potraživanja ili bilo koja druga prava koja imaju finansijsku vrijednost koja se odnosi na investiciju,
  - (c) dionice, akcije ili bilo koji drugi oblik učešća u preduzećima,
  - (d) industrijsko pravo i pravo intelektualne svojine kao što su patenti, industrijski dizajni, tehnički postupci, kao i robne marke, goodwill, know-how i druga slična prava,
  - (e) koncesije dodijeljene zakonom ili ugovorom, uključujući koncesije koje se odnose na prirodne resurse;

pod uslovom da te investicije nemaju karakteristiku sticanja akcija ili glasačke moći manje od 10 posto preduzeća kroz berzu, što ne obuhvata ovaj Sporazum.

2. Termin „investitor“ označava:

- (a) fizička lica koja imaju status državljanina ugovorne strane, u skladu sa njenim zakonima.
- (b) udruženja, preduzeća, poslovna partnerstva inkorporirana ili sklopljena shodno zakonu koji je na snazi u ugovornoj strani i koja imaju registrovane kancelarije zajedno sa značajnom poslovnom aktivnošću na teritoriji ugovorne strane.

koja ulažu na teritoriji druge ugovorne strane.

3. Termin „dobit“ označava prihode od ulaganja i obuhvata naročito, ali ne i isključivo, profit, kamatu, kapitalne dobitke, prihode od autorskih prava, honorare i dividende.
4. Termin „teritorija“ označava kopnenu teritoriju, unutrašnje vode, teritorijalne vode, vazdušni prostor iznad njih, kao i plovibna područja na kojima ugovorna strana

ima jurisdikciju ili suverena prava za svrhu istraživanja, eksploatacije i zaštite živih i neživih prirodnih resursa, u skladu sa međunarodnim pravom.

ČLAN 2 **Promocija i zaštita investicija**

1. U skladu sa svojim zakonima i propisima, svaka ugovorna strana na svojoj teritoriji promoviše koliko god je moguće investicije investitora druge ugovorne strane.
2. Investicije investitora svake ugovorne strane uvijek imaju pravičan i nepristrasan tretman i uživaju potpunu zaštitu na teritoriji druge ugovorne strane. Nijedna ugovorna strana, na bilo koji način ne narušava nerealnim ili diskriminatornim mjerama, upravu, održavanje, upotrebu, uživanje, širenje ili dostupnost takvih investicija.

ČLAN 3 **Tretman investicija**

1. Svaka ugovorna strana odobrava na svojoj teritoriji investicije koje nisu manje povoljne od investicija koje su, u sličnim okolnostima, usaglašene sa investicijama investitora iz bilo koje treće države, u okviru njenih zakona i propisa.
2. Svaka ugovorna strana saglasna je da ove investicije, onda kada se iste ugovore, imaju tretman ne manje povoljan od investicija usaglašanih, u sličnim okolnostima, sa investicijama investitora ili bilo koje treće zemlje, koje god da su najpovoljnije.
3. Ugovorne strane, u okviru njihovih nacionalnih zakona, sa naklonošću razmatraju prijave za ulazak i boravak lica bilo koje ugovorne strane, koja žele da uđu na teritoriju druge ugovorne strane s ciljem ugovaranja i izvođenja investicija: isto se primjenjuje za državljane bilo koje ugovorne strane, koji zbog investicije žele da uđu na teritoriju druge ugovorne strane i borave tamo kako bi se zaposlili. Prijave za dobijanje radnih dozvola takođe se sa naklonošću razmatraju.
4. (a) Odredbe ovog člana ne tumače se kao da obavezuju jednu ugovornu stranu da na investitore druge ugovorne strane širi benefit bilo kog tretmana, povlastice ili privilegije, koje mu može proširiti prethodna ugovorna strana, pomoću bilo kog međunarodnog sporazuma ili aranžmana, koji se u potpunosti ili djelimično odnosi na oporezivanje.

(b) Odredbe ovog Sporazuma, koje se odnose na nediskriminaciju, nacionalni tretman i najpovoljniji nacionalni tretman se ne primjenjuju na sve stvarne ili buduće prednosti, koje bilo koja ugovorna strana dogovori pomoću svog članstva; ili

udruživanja u carinsku, ekonomsku ili monetarnu uniju, zajedničko tržište ili područje slobodne trgovine; na državljane ili preduzeća koji pripadaju državi članici takve unije, zajedničkom tržištu ili području slobodne trgovine, ili bilo kojoj trećoj državi.

(c) St. 1 i 2 ovog člana se ne primjenjuju u pogledu proceduralnih prava, postavljenih istovremeno ovim Sporazumom i bilo kojim drugim međunarodnim sporazumom, čiji je potpisnik jedna od ugovornih strana.

(d) Odredbe čl. 2 i 3 ovog Sporazuma ne obavezuju ugovornu stranu domaćina da investicije investitora druge ugovorne strane imaju isti tretman kao i investicije njenih investitora, u pogledu sticanja zemlje i nekretnina, kao i stvarnih prava na njima.

ČLAN 4

Pravo na regulisanje

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da sprečava ugovornu stranu da usvoji, održi ili sprovede bilo koje nediskriminatorne mjere:
  - (a) osmišljene i primijenjene u cilju zaštite života ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, ili zdravlja i životne sredine;
  - (b) koje se odnose na očuvanje živih i neživih iscrpnih prirodnih resursa.
2. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači da:
  - (a) zahtijeva da bilo koja ugovorna strana dostavi ili omogući pristup bilo kojim informacijama, čije se otkrivanje smatra suprotno ključnim bezbjednosnim interesima;
  - (b) sprečava bilo koju ugovornu stranu da preduzme aktivnosti koje smatra neophodnim za zaštitu svojih ključnih bezbjednosnih interesa;
    - (i) koje se odnose na promet oružja, municije i ratne opreme, ili na takav promet i transakcije drugih roba, materijala, usluga ili tehnologije sprovedenih direktno ili indirektno za svrhe snabdijevanja vojnog ili drugog bezbjednosnog utvrđenja.
    - (ii) preduzetih tokom rata ili tokom druge vanredne situacije u međunarodnim odnosima.

ili

(iii) koje se odnose na sprovođenje nacionalnih politika ili međunarodnih sporazuma kojim se poštuje sprečavanje širenja nuklearnog oružja ili drugih sredstava nuklearnih eksploziva; ili

(c) sprečava bilo koju ugovornu stranu da djeluje u skladu sa svojim obavezama, shodno Povelji Ujedinjenih nacija za očuvanje međunarodnog mira i bezbjednosti.

ČLAN 5

Eksproprijacija i nadoknada

1. Investicije se ne oduzimaju, nacionalizuju i ne potpadaju, direktno ili indirektno pod mjere koje imaju slične efekte (u daljem tekstu: eksproprijacija) osim u javne svrhe, na nediskriminatoran način, nakon isplate tačne, adekvatne i efektne nadoknade, i u skladu sa određenim zakonskim postupkom i opštim principima tretmana definisanog u članu 3 ovog Sporazuma.
2. Nediskriminatorne pravne mjere osmišljene i primijenjene za zaštitu opravdanih ciljeva javnog dobra, kao što je zdravlje, bezbjednost i životna sredina, ne spadaju u indirektnu eksproprijaciju.
3. Nadoknada je jednaka tržišnoj vrijednosti oduzete investicije, prije nego što se desila eksproprijacija ili prije nego što je postala opšte poznata. Nadoknada se isplaćuje bez kašnjenja i slobodno je prenosiva kao što je opisano u članu 7.
4. U slučaju da se odloži isplata nadoknade, ona nosi kamatu po stopi koju dogovaraju obje strane, osim ako ta stopa nije propisana zakonom, od datuma eksproprijacije do datuma isplate.

ČLAN 6

Nadoknada za gubitke

Investitorima ugovorne strane, čije investicije trpe gubitke na teritoriji druge ugovorne strane, zbog rata, ustanka, građanskih nemira ili drugih sličnih dešavanja, druga ugovorna strana dodjeljuje takav tretman, koji nije manje povoljan nego što je dodijeljen njemim investitorima ili investitorima bilo koje treće zemlje, koji god da je najpovoljniji tretman, što se tiče svih mjera koje usvoji, u vezi sa tim gubicima.

ČLAN 7
Povraćaj i transfer

1. Nakon izvršenja svih poreskih obaveza, svaka ugovorna strana dozvoljava u dobroj vjeri sve transfere, koji se odnose na to da investicija bude besplatna i bez kašnjenja unutar i izvan svoje teritorije. Taj transfer obuhvata:
  - (a) dobiti,
  - (b) dobiti od prodaje ili likvidacije svih ili nekih djelova investicije,
  - (c) nadoknadu u skladu sa članom 5,
  - (d) odštetu i isplatu kamate od zajmova u vezi sa investicijama,
  - (e) plate, naknade i druge zarade koje dobijaju državljani jedne ugovorne strane, koji su na teritoriji druge ugovorne strane dobili radne dozvole, koje se odnose na investiciju.
  - (f) isplate koje proizilaze iz spora o investiciji.
2. Transferi se obavljaju konvertibilnom valutom, u kojoj je investicija i sačinjena, ili bilo kojom konvertibilnom valutom, po deviznom kursu, koji je na snazi na dan transfera, osim ako nije drugačije dogovoreno između investitora i ugovorne strane domaćina.
3. Bez obzira na st. 1 i 2 ovog člana, ugovorna strana može da usvoji i sprovodi mjere, koje se tiču prekograničnog kapitala i transakcija, uključujući i one koje pripadaju Evropskoj uniji, a naročito, ali ne i isključivo, u sljedećim slučajevima:
  - (a) u slučaju ozbiljnih bilansa plaćanja i spoljnjih finansijskih poteškoća ili prijetnji;
iii
  - (b) u slučajevima kada, u izuzetnim okolnostima, kretanje kapitala uzrokuje ili pak prijeti da uzrokuje ozbiljne poteškoće za makroekonomski menadžment, naročito za monetarnu politiku kao i politiku deviznog kursa; ili
  - (c) u izuzetnim slučajevima ekonomskih sankcija, koje su nametnute od strane međunarodnih organizacija, a koje su obavezujuće za ugovorne strane.

4. Mjere iz stava 3 ovog člana:

- (a) ne smiju prevazilaziti one koje su neophodne da se riješe okolnosti navedene u stavu 3 ovog člana;
- (b) su privremene i treba da budu eliminisane čim to uslovi dozvole; i
- (c) treba na vrijeme da budu saopštene drugoj ugovornoj strani.

ČLAN 8 **Subrogacija**

1. Ukoliko je investicija investitora jedne od ugovornih strana osigurana od nekomercijalnih rizika, u okviru sistema koji je osnovan zakonom, bilo kakva subrogacija osiguravatelja, koja proizilazi iz uslova sporazuma o osiguranju sklopljenom između investitora i osiguravatelja, priznaje se od strane druge ugovorne strane.
2. Osiguravatelj je pomoću subrogacije ovlašten da ostvaruje prava i sprovodi žalbe tog investitora i preuzima obaveze, vezane za investiciju. Subrogativna prava ili žalbe ne smiju prevazilaziti prvobitna prava ili žalbe investitora.
3. Sporovi između ugovorne strane i osiguravatelja se rješavaju u skladu sa odredbama člana 9 ovog sporazuma.

ČLAN 9

Rješavanje sporova između jedne ugovorne strane i investitora druge ugovorne strane

1. O sporovima između jedne ugovorne strane i investitora druge ugovorne strane, u vezi sa njegovim/njenom investicijom, obavještava se pismenim putem, uključujući detaljne informacije, od strane investitora ka ugovornoj strani, koja je primalac investicije. Koliko je god to moguće, investitor i odnosna ugovorna strana treba da se trude da riješe ove sporove konsultacijama i pregovorima u dobroj vjeri.
2. Ukoliko ovi sporovi ne mogu biti riješeni na ovaj način u periodu od šest (6) mjeseci nakon datuma pismenog obavještenja iz stava 1, spor se na osnovu odabira investitora, može predati sljedećim stranama:
  - (a) nadležnom sudu ugovorne strane, na čijoj teritoriji je načinjena investicija,

- (b) Međunarodnom centru za rješavanje investicionih sporova (ICSID), koji je osnovan „Konvencijom o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država“, u slučaju da obje ugovorne strane postanu članice ove Konvencije,
- (c) Ad hoc arbitražnom sudu utvrđenom pod Arbitražnim pravilnikom Komisije Ujedinjenih nacija za zakon o međunarodnoj trgovini, izmijenjenim u 2010. godini (UNCITRAL),
3. Onog trenutka kada investitor preda spor jednoj od procedura za rješavanje sporova, pomenutih u stavu 2 ovog člana, izbor jedne od njih je konačan.
4. Bez obzira na odredbe stava 2 ovog člana;
- (a) jedino sporovi koji proizilaze direktno iz investicionih aktivnosti, za koje su dobijene neophodne dozvole, ukoliko ih ima, u skladu sa relevantnim zakonom ugovorne strane domaćina, o stranom kapitalu i koje su efikasno započete, podvrgnuti su jurisdikciji Međunarodnog centra za rješavanje investicionih sporova (ICSID) ili nekom drugom međunarodnom mehanizmu za rješavanje sporova, kako su dogovorile ugovorne strane;
- (b) sporovi, vezani za imovinu i stvarna prava nad nekretninama na teritoriji ugovornih strana su u potpunosti pod jurisdikcijom ugovorne strane domaćina, te se stoga ne smiju predati jurisdikciji Međunarodnog centra za rješavanje investicionih sporova (ICSID) ili bilo kom drugom međunarodnom mehanizmu za rješavanje sporova;
5. Arbitražni tribunal donosi odluke u skladu sa odredbama ovog Sporazuma, zakonom i propisima ugovorne strane umiješane u spor, na čijoj je teritoriji napravljena investicija (uključujući njena pravila o konfliktu zakona) i relevantnim načelima međunarodnog prava, kako je prihvaćeno od strane obje ugovorne strane.
6. Arbitražna odluka smatra se konačnom i obavezujućom za sve strane u sporu. Svaka ugovorna strana će se obavezati da će sprovesti odluku, u skladu sa svojim nacionalnim zakonom.

ČLAN 10

Rješavanje sporova između ugovornih strana

1. Ugovorne strane traže, u dobroj vjeri i u duhu saradnje, brzo i pravično rješenje za bilo koji spor između njih, koji se tiče tumačenja ili primjene ovog Sporazuma. U tom pogledu, ugovorne strane saglasne su da sudjeluju u direktnim i značajnim pregovorima, kako bi došle do rješenja. Ukoliko ugovorne strane ne mogu da postignu sporazum, u periodu od šest (6) mjeseci nakon početka spora između njih, kroz prethodnu proceduru, spor se može podnijeti, po zahtjevu bilo koje ugovorne strane, arbitražnom sudu koji sačinjavaju tri člana.
2. U roku od dva (2) mjeseca od primanja zahtjeva, svaka ugovorna strana imenuje arbitra. Dva arbitra biraju trećeg, koji je predsjedavajući i državljanin je treće države. U slučaju da jedna ugovorna strana ne imenuje arbitra u naznačenom roku, druga ugovorna strana može zahtijevati od predsjednika Međunarodnog suda pravde da imenuje arbitra.
3. Ukoliko dva imenovana arbitra ne mogu postići dogovor oko odabira predsjedavajućeg, u roku od dva (2) mjeseca nakon njihovog imenovanja, predsjedavajućeg, na zahtjev bilo koje od dvije ugovorne strane, imenuje predsjednik Međunarodnog suda pravde.
4. Ukoliko je, u slučajevima naznačenim u stavovima 2 i 3 ovog člana, predsjednik Međunarodnog suda pravde spriječen da obavi datu funkciju ili ako je državljanin neke od ugovornih strana, imenovanje arbitra vrši potpredsjednik, a ukoliko je potpredsjednik spriječen da obavi tu funkciju ili je on/ona državljanin neke od ugovornih strana, imenovanje obavlja najviši član Suda, koji nije državljanin neke od ugovornih strana.
5. Sud ima tri (3) mjeseca od dana odabira predsjedavajućeg da se dogovori oko Pravilnika, koji je u skladu sa ostalim odredbama ovog Sporazuma. U slučaju odsustva takvog dogovora, sud zahtijeva od predsjednika Međunarodnog suda pravde da definiše Pravilnik, uzimajući u obzir opšte prihvaćena pravila međunarodne arbitražne procedure.
6. Ukoliko nije drugačije dogovoreno, sve predstavke se podnose i sva saslušanja se završavaju, u roku od osam (8) mjeseci od dana odabira predsjedavajućeg, a sud će donijeti svoju odluku, u roku od dva (2) mjeseca nakon datuma konačne predstavke, ili datuma zaključenja saslušanja, u zavisnosti od toga koji je datum od ta dva kasniji. Arbitražni sud donosi odluku, koja je konačna i obavezujuća, većinom glasova.

7. Troškove koji nastanu zbog uključenja predsjedavajućeg, ostalih arbitra, kao i ostale troškove postupka, isplaćuju jednako obje ugovorne strane. Međutim, sud može, po svom nahođenju, odlučiti da veći dio troškova snosi jedna od ugovornih strana.
8. Spor se ne može podnijeti arbitražnom sudu, u skladu sa odredbama ovog člana, ako je isti spor podnjet drugom arbitražnom sudu, u skladu sa odredbama člana 9 i ako je još uvijek pred tim sudom. Ovo neće narušiti učešće u direktnim i značajnim pregovorima između obje ugovorne strane.

ČLAN 11

Područje primjene

1. Ovaj Sporazum primjenjuje se na investicije sačinjene na teritoriji jedne od ugovornih strana, koje su u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima te ugovorne strane, od strane investitora druge ugovorne strane, bilo da se to desilo prije ili nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma. Međutim, ovaj Sporazum se ne primjenjuje ni na jedan spor, koji je nastao prije stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLAN 12

Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu, danom prijema posljednjeg obavještenja, kojim ugovorne strane, u pisanoj formi i putem diplomatskih kanala, obavještavaju jedna drugu o ispunjenju unutrašnjih pravnih procedura neophodnih za njegovo stupanje na snagu. Ovaj sporazum se zaključuje na period od deset (10) godina i može biti produžen prećutnom saglasnošću, osim ukoliko jedna ugovorna strana ne izrazi namjeru njegovog okončanja, u skladu sa stavom 3 ovog člana.
2. Ovaj Sporazum može biti izmijenjen i dopunjen uz zajednički pisani pristanak ugovornih strana, u bilo kom trenutku. Izmjene i dopune stupaju na snagu, u skladu sa istom pravnom procedurom, propisanom u skladu sa stavom 1 ovog člana.
3. Svaka ugovorna strana može da okonča ovaj Sporazum, dostavljanjem pisanog obavještenja, putem diplomatskih kanala, najmanje jednu godinu prije isteka inicijalnog perioda od deset godina.
4. Uzimajući u obzir investicije, koje su sačinjene ili stečene prije dana okončanja ovog Sporazuma i na koje se ovaj Sporazum inače primjenjuje, odredbe svih drugih članova ovog Sporazuma, nakon toga nastavljaju da važe za dalji period od deset (10) godina od tog datuma okončanja.

NA OSNOVU TOGA, opunomoćenici su potpisali ovaj Sporazum.

SAČINJENO u dva istovjetna primjerka na dan u Ankari, 14. Marta 2012 na turskom, crnogorskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako su autentični.

U slučaju bilo kakvog razlike u tumačenju, engleski tekst smatra se važećim.

**U IME VLADE
REPUBLIKE TURSKE**

**U IME VLADE
CRNE GORE**

Zafer ÇAĞLAYAN
Ministar ekonomije

Vladimir KAVARIĆ
Ministar ekonomije

**AGREEMENT
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO
CONCERNING
THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF
INVESTMENTS**

The Government of the Republic of Turkey and the Government of Montenegro, hereinafter referred to as "the Contracting Parties".

Desiring to promote greater economic cooperation between them, particularly with respect to investment by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

Recognizing that agreement upon the treatment to be accorded such investment will stimulate the flow of capital and technology and the economic development of the Contracting Parties;

Agreeing that fair and equitable treatment of investments is desirable in order to maintain a stable framework for investment and maximum effective utilization of economic resources; and

Convinced that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application as well as internationally recognized labor rights,

Having resolved to conclude an agreement concerning the encouragement and reciprocal protection of investments,

Have agreed as follows:

ARTICLE 1
Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term "investment" means every kind of asset, connected with business activities, acquired for the purpose of establishing lasting economic relations in the territory of a Contracting Party in conformity with its laws and regulations, and shall include in particular, but not exclusively:
  - (a) movable and immovable property, as well as any other rights as mortgages, pledges and any other similar rights as defined in conformity with its laws and regulations of the Contracting Party in whose territory the property is situated,
  - (b) reinvested returns, claims to money or any other rights having financial value related to an investment.
  - (c) shares, stocks or any other form of participation in companies,
  - (d) industrial and intellectual property rights such as patents, industrial designs, technical processes, as well as trademarks, goodwill, know-how and other similar rights,
  - (e) business concessions conferred by law or by contract, including concessions related to natural resources;

provided that such investments are not in the nature of acquisition of shares or voting power less than 10 percent of a company through stock exchanges which shall not be covered by this Agreement.

2. The term "investor" means:
  - (a) natural persons deriving their status as nationals of a Contracting Party according to its laws.
  - (b) corporations, firms, business partnerships incorporated or constituted under the law in force of a Contracting Party and having their registered offices together with substantial business activities in the territory of that Contracting Party.

who have made an investment in the territory of the other Contracting Party.

3. The term "returns" means the amounts yielded by an investment and includes in particular, though not exclusively, profit, interest, capital gains, royalties, fees and dividends.

4. The "territory" means; the land territory, internal waters, the territorial sea and the airspace above them, as well as the maritime areas over which each Contracting Party has jurisdiction or sovereign rights for the purposes of exploration, exploitation and preservation of natural resources, whether living or non-living pursuant to international law.

ARTICLE 2

Promotion and Protection of Investments

1. Subject to its laws and regulations, each Contracting Party shall in its territory promote as far as possible investments by investors of the other Contracting Party.
2. Investments of investors of each Contracting Party shall at all times be accorded fair and equitable treatment and shall enjoy full protection in the territory of the other Contracting Party. Neither Contracting Party shall in any way impair by unreasonable or discriminatory measures the management, maintenance, use, enjoyment, extension, or disposal of such investments.

ARTICLE 3

Treatment of Investments

1. Each Contracting Party shall admit in its territory investments on a basis no less favourable than that accorded in like circumstances to investments of investors of any third State, within the framework of its laws and regulations.
2. Each Contracting Party shall accord to these investments, once established, treatment no less favourable than that accorded in like circumstances to investments of its investors or to investments of investors of any third State, whichever is the most favourable.
3. The Contracting Parties shall within the framework of their national legislation give sympathetic consideration to applications for the entry and sojourn of persons of either Contracting Party who wish to enter the territory of the other Contracting Party in connection with the making and carrying through of an investment: the same shall apply to nationals of either Contracting party who in connection with an investment wish to enter the territory of the other Contracting Party and sojourn there to take up employment. Application for work permits shall also be given sympathetic consideration.

4. (a) The Provisions of this Article shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege which may be extended by the former Contracting Party by virtue of any international agreement or arrangement relating wholly or mainly to taxation.

(b) The non-discrimination, national treatment and most-favored nation treatment provisions of this Agreement shall not apply to all actual or future advantages accorded by either Contracting Party by virtue of its membership of, or association with a customs, economic or monetary union, a common market or a free trade area; to nationals or companies of its own of Member States of such union, common market or free trade area, or of any other third State.

(c) Paragraphs 1 and 2 of this Article do not apply in respect of procedural rights laid down simultaneously by this Agreement and by another similar international agreement to which one of the Contracting Parties is signatory.

(d) The provisions of Article 2 and 3 of this Agreement shall not oblige the host Contracting Party to accord investments of investors of the other Contracting party the same treatment that it accords to investments of its own investors with regard to acquisition of land and real estates, and real rights upon them.

ARTICLE 4 **Right to Regulate**

1. Nothing in this Agreement shall be construed to prevent a Contracting Party from adopting, maintaining, or enforcing any non-discriminatory measures:

(a) designed and applied for the protection of human, animal or plant life or health, or the environment;

(b) related to the conservation of living or non-living exhaustible natural resources.

2. Nothing in this Agreement shall be construed:

(a) to require any Contracting Party to furnish or allow access to any information the disclosure of which it determines to be contrary to its essential security interests;

(b) to prevent any Contracting Party from taking any actions that it considers necessary for the protection of its essential security interests;

(i) relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war and to such traffic and transactions in other goods, materials, services and technology undertaken

directly or indirectly for the purpose of supplying a military or other security establishment.

(ii) taken in time of war or other emergency in international relations.

or

(iii) relating to the implementation of national policies or international agreements respecting the non-proliferation of nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or

(c) to prevent any Contracting Party from taking action in pursuance of its obligations under the United Nation Charter for the maintenance of international peace and security.

ARTICLE 5

Expropriation and Compensation

1. Investments shall not be expropriated, nationalized or subject, directly or indirectly, to measures of similar effects (hereinafter referred as expropriation) except for a public purpose, in a non-discriminatory manner, upon payment of prompt, adequate and effective compensation, and in accordance with due process of law and the general principles of treatment provided for in Article 3 of this Agreement.
2. Non-discriminatory legal measures designed and applied to protect legitimate public welfare objectives, such as health, safety and environment, do not constitute indirect expropriation.
3. Compensation shall be equivalent to the market value of the expropriated investment before the expropriation was taken or became public knowledge. Compensation shall be paid without delay and be freely transferable as described in paragraph Article 7.
4. In the event that payment of compensation is delayed, it shall carry an interest at a rate to be agreed upon by both parties unless such rate is prescribed by law from the date of expropriation until the date of payment.

ARTICLE 6
Compensation for Losses

Investors of either Contracting party whose investments suffer losses in the territory of the other Contracting Party owing to war, insurrection, civil disturbance or other similar events shall be accorded by such other Contracting Party treatment no less favourable than that accorded to its own investors or to investors of any third State, whichever is the most favourable treatment, as regards any measures it adopts in relation to such losses.

ARTICLE 7
Repatriation and Transfer

1. Upon fulfillment of all tax obligations, each Contracting Party shall permit in good faith all transfers related to an investment to be made freely and without delay into and out of its territory. Such transfer include:
  - (a) returns,
  - (b) proceeds from the sale or liquidation of all or any part of an investment.
  - (c) compensation pursuant to Article 5.
  - (d) reimbursement and interest payments deriving from loans in connection with investments,
  - (e) salaries, wages and other remunerations received by the nationals of one Contracting Party who have obtained in the territory of the other Contracting Party the corresponding work permits related to an investment.
  - (f) payments arising from an investment dispute.
2. Transfers shall be made in the convertible currency in which the investment has been made or in any convertible currency at the rate of exchange in force at the date of transfer, unless otherwise agreed by the investor and the hosting Contracting Party.
3. Notwithstanding paragraphs (1) and (2) above, a Contracting Party may adopt or maintain measures relating to cross-border capital and payment transactions, including those of the European Union, and particularly but not limited by the following cases:

- (a) in the event of serious balance of payments and external financial difficulties or threat thereof; or
- ~~(b) in cases where, in exceptional circumstances, movements of capital cause or threaten to cause serious difficulties for macroeconomic management, in particular, monetary and exchange rate policies; or~~
- (c) in the exceptional cases of economic sanctions, imposed by international organizations and binding on Contracting Parties.

4. Measures referred to in paragraph (3) of this Article:

- (a) shall not exceed those necessary to deal with the circumstances set out in paragraph 3 of this Article
- (b) shall be temporary and be eliminated as soon as conditions permit; and
- (c) shall be promptly notified to the other Contracting Party

ARTICLE 8
Subrogation

1. If the investment of an investor of one Contracting Party is insured against non-commercial risks under a system established by law, any subrogation of the insurer, which stems from the terms of the insurance agreement between the investor and the insurer, shall be recognized by the other Contracting Party.
2. The insurer is entitled by virtue of subrogation to exercise the rights and enforce the claims of that investor and shall assume the obligations related to the investment. The subrogated rights or claims shall not exceed the original rights or claims of the investor.
3. Disputes between a Contracting Party and an insurer shall be settled in accordance with the provisions of Article 9 of this Agreement.

ARTICLE 9

Settlement of Disputes Between One Contracting Party and Investors of the Other Contracting party

1. Disputes between one of the Contracting Parties and an investor of the other Contracting Party, in connection with his investment, shall be notified in writing, included detailed information, by the investor to the recipient Contracting Party of the investment. As far as possible, the investor and the concerned Contracting Party shall endeavor to settle these disputes by consultations and negotiations in good faith.
2. If these disputes, cannot be settled in this way within six (6) months following the date of the written notification mentioned in paragraph 1, the dispute can be submitted, as the investor may choose, to:
  - (a) the competent court of the Contracting Party in whose territory the investment has been made,
  - (b) the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) set up by the "Convention on Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of other States", in case both Contracting Parties become Parties of this Convention,
  - (c) an ad hoc arbitral tribunal laid down under the Arbitration Rules of Procedure of the United Nations Commission for International Trade Law, as revised in 2010 (UNCITRAL).
3. Once the investor has submitted the dispute to the one of the dispute settlement procedures mentioned in paragraph 2 of this Article, the choice of one of these procedures is final.
4. Notwithstanding the provisions of paragraph 2 of this Article;
  - (a) only the disputes arising directly out of investment activities which have obtained necessary permission, if any, in conformity with the relevant legislation of the host Contracting Party on foreign capital and that effectively started shall be subject to the jurisdiction of the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) or any other international dispute settlement mechanism as agreed upon by the Contracting Parties;
  - (b) the disputes, related to the property and real rights upon the real estates in the territory of the Contracting Parties are totally under the jurisdiction of the host Contracting Party and therefore shall not be submitted to jurisdiction of the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) or any other international dispute settlement mechanism;

5. The arbitral tribunal shall take its decisions in accordance with the provisions of this Agreement, the law and regulations of the Contracting Party involved in the dispute on which territory the investment is made (including its rules on the conflict of law) and the relevant principles of international law as accepted by both Contracting Parties.
6. The arbitration awards shall be final and binding for all parties in dispute. Each Contracting Party commits itself to execute the award according to its national law.

ARTICLE 10

Settlement of Disputes Between The Contracting Parties

1. The Contracting Parties shall seek in good faith and a spirit of cooperation a rapid and equitable solution to any dispute between them concerning the interpretation or application of this Agreement. In this regard, the Contracting Parties agree to engage in direct and meaningful negotiations to arrive at such solutions. If the Contracting Parties cannot reach an agreement within six (6) months after the beginning of disputes between themselves through the foregoing procedure, the disputes may be submitted, upon the request of either Contracting Party, to an arbitral tribunal of three members.
2. Within two (2) months of receipt of a request, each Contracting Party shall appoint an arbitrator. The two arbitrators shall select a third arbitrator as Chairman, who is national of a third State. In the event either Contracting Party fails to appoint an arbitrator within the specified time, the other Contracting Party may request the President of the International Court of Justice to make the appointment.
3. If both arbitrators cannot reach an agreement about the choice of the Chairman within two (2) months after their appointment, the Chairman shall be appointed upon the request of either Contracting Party by the President of the International Court of Justice.
4. If, in the cases specified under paragraphs (2) and (3) of this Article, the President of the International Court of Justice is prevented from carrying out the said function or if he is a national of either Contracting Party, the appointment shall be made by the Vice-President, and if the Vice-President is prevented from carrying out the said function or if he is a national of either Contracting Party, the appointment shall be made by the most senior member of the Court who is not a national of either Contracting Party.

5. The tribunal shall have three (3) months from the date of the selection of the Chairman to agree upon rules of procedure consistent with the other provisions of this Agreement. In the absence of such agreement, the tribunal shall request the President of the International Court of Justice to designate rules of procedure, taking into account generally recognized rules of international arbitral procedure.
6. Unless otherwise agreed, all submissions shall be made and all hearings shall be completed within eight (8) months of the date of selection of the Chairman, and the tribunal shall render its decision within two (2) months after the date of the final submissions or the date of the closing of the hearings, whichever is later. The arbitral tribunal shall reach its decisions, which shall be final and binding, by a majority of votes.
7. Expenses incurred by the Chairman, the other arbitrators, and other costs of the proceedings shall be paid for equally by the Contracting Parties. The tribunal may, however, at its discretion, decide that a higher proportion of the costs be paid by one of the Contracting Parties.
8. A dispute shall not be submitted to an arbitral tribunal under the provisions of this Article, if the same dispute has been brought before another arbitral tribunal under the provisions of Article 9 and is still before the tribunal. This will not impair the engagement in direct and meaningful negotiations between both Contracting Parties.

ARTICLE 11

Scope of Application

This Agreement shall apply to investments in the territory of one Contracting Party, made in accordance with its national laws and regulations, by investors of the other Contracting Party, whether prior to, or after the entry into force of the present Agreement. However, this Agreement shall not apply to any disputes that have arisen before its entry into force.

ARTICLE 12
Entry into Force

1. This Agreement shall enter into force on the date of last notification by the Contracting Parties, in writing and through diplomatic channels, of the completion of the respective internal legal procedures necessary to that effect. The Agreement is concluded for a period of ten (10) years and can be renewed by tacit agreement, unless one of the Contracting Parties don't express the intention to terminate it, in accordance with paragraph 3 of this Article.

2. This Agreement may be amended by mutual written consent of the Contracting Parties at any time. The amendments shall enter into force in accordance with the same legal procedure prescribed under the first paragraph of the present Article.

3. Either Contracting Party may terminate this Agreement by providing the notice of its intention to terminate the Agreement, in written through diplomatic channels, one year before the expiration of the initial period.

4. With respect to investments made or acquired prior to the date of termination of this Agreement and to which this Agreement otherwise applies, the provisions of all of the other Articles of this Agreement shall thereafter continue to be effective for a further period of ten (10) years from such date of termination.

IN WITNESS WHEREOF, the respective plenipotentiaries have signed this Agreement.

DONE in duplicate at Ankara on March 14, 2012 in the Turkish, Montenegrin and English languages, all texts being equally authentic.

In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE GOVERNMENT OF
THE REPUBLIC OF TURKEY**

**FOR THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO**

Zafer ÇAĞLAYAN
Minister of Economy

Vladimir KAVARIC
Minister of Economy